

Försvarsutskottets
offentliga utfrågning om
förhållandena i Afghanistan

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-85943-55-5
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2009

Förord

Försvarsutskottet beslutade under hösten 2008 att ta initiativ till en offentlig utfrågning om förhållandena i Afghanistan. Utfrågningen ägde rum den 4 december 2008.

Syftet med utfrågningen var att belysa situationen i Afghanistan med frågeställningar som: Hur bidrar Sverige bäst till en ökad säkerhet i Afghanistan? Hur når vi bästa balans mellan militär och humanitär hjälp? Vilken roll spelar säkerhetssektorn som form, och hur måste den inriktas? Vilken typ av utvecklingsbistånd är viktigast, och var behövs det bäst?

En grupp personer med stor kunskap och erfarenhet om Afghanistan bjöds in för att informera om förhållandena och insatserna där: före detta chefen för Sveriges PRT (Provincial Reconstruction Team) översten Torbjörn Larsson och insatschefen generallöjtnant Anders Lindström från Försvarsmakten. Vidare deltog före detta generalsekreteraren för Svenska Afghanistankommittén Bengt Kristiansson, poliskommissarien Joakim Johansson från Rikskriminalpolisen och Director fil.dr Svante Cornell från Institute for Security & Development Policy.

Den öppna utfrågningen anordnades för att utgöra en bakgrund vid beredningen av proposition 2008/09:69 *Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)*. Ärendet behandlades i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet, och riksdagen fattade beslut den 18 december 2008.

Utfrågningen dokumenterades i stenografiska upptagningar. Utskottet bedömer att vad som framfördes under utfrågningen är av allmänt intresse och därför bör göras tillgängligt för en vidare krets. Därför publiceras här en utskrift från utfrågningen tillsammans med visst bildmaterial som förevisades.

Stockholm i januari 2009

På försvarsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Ordförande

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Deltagarförteckning	7
Program.....	9
Offentlig utfrågning om förhållandena i Afghanistan	10
Stenografisk utskrift från försvarsutskottets offentliga utfrågning torsdagen den 4 december 2008 om förhållandena i Afghanistan	10
Inledning	10
Föredrag av Svenska Afghanistankommittén	11
Föredrag av f.d. chef för Sveriges PRT	14
Föredrag av Rikskriminalpolisen	18
Föredrag av insatschefen för Försvarsmakten	21
Föredrag av Institute for Security & Development Policy	25
Frågor och diskussion.....	28
Avslutning.....	39

Deltagarförteckning

Medverkande

- *Bengt Kristiansson*, före detta generalsekreterare, Svenska Afghani-
stankommittén
- Överste *Torbjörn Larsson* (i stället för överste Bengt Alexandersson),
före detta chef för Sveriges PRT (Provincial Reconstruction Team)
- *Joakim Johansson*, poliskommissarie, Rikskriminalpolisen
- Generallöjtnant *Anders Lindström*, insatschef, Försvarmakten
- Fil.dr *Svante Cornell*, Director, Institute for Security & Development
Policy

Inbjudna gäster

Magnus Bergman, Försvarsdepartementet

Cecilia Helander, Försvarsdepartementet

Viktoria Hjort, Försvarsdepartementet

Lisa Ljungström, UD

Gunnar Karlson, UD

Mathias Otterstedt, UD

Malin Vernersson, UD

Peter Wiklund, Försvarmakten

Stephanie Lindström, Försvarets radioanstalt

Eugen Stazic, Försvarets radioanstalt

Johan Tejpar, FOI

Stefan Ring, Försvvarshögskolan

Johan Brovertz, Försvvarshögskolan

Kersti Larsdotter, Försvvarshögskolan

Poliskommissarie Thord Modin, Rikskriminalpolisen

Polisöverintendent Jörgen Holmlund, Rikskriminalpolisen

Per Häggström, Rikspolisstyrelsen

Susan Kosk, Finlands ambassad

Harald Holst, Svenska Afghanistankommittén

Ledamöter

Anders Karlsson (s), ordf.

Rolf Gunnarsson (m), vice ordf.

Karin Enström (m)

Nils Oskar Nilsson (m)

Staffan Danielsson (c)

Michael Hagberg (s)

Allan Widman (fp)

Mats Berglind (s)

Isabella Jernbeck (m)

Åsa Lindestam (s)

Else-Marie Lindgren (kd)

Rolf K Nilsson (m)

Gunilla Wahlén (v)

Inger Jarl Beck (s)

Rosita Runegrund (kd)

Peter Rådberg (mp)

Peter Jeppsson (s)

Ulf Grape (m)

Mats Sander (m)

Program

Datum: Torsdagen den 4 december 2008

Plats: Förstakammarsalen

Inledning

Anders Karlsson (s), försvarsutskottets ordförande

Föredrag av

Före detta generalsekreteraren Bengt Kristiansson, Svenska
Afghanistankommittén

Överste Torbjörn Larsson, före detta chef för Sveriges PRT

Poliskommissarie Joakim Johansson, Rikskriminalpolisen

Generallöjtnant Anders Lindström, insatschef, Försvarsmakten

Fil.dr Svante Cornell, Director, Institute for Security &
Development Policy

Paus ca 9.30

Frågor och diskussion

Avslutning

Rolf Gunnarsson (m), försvarsutskottets vice ordförande

Offentlig utfrågning om förhållandena i Afghanistan

Stenografisk utskrift från försvarsutskottets offentliga utfrågning torsdagen den 4 december 2008 om förhållandena i Afghanistan

Ordförande under utfrågningen var Anders Karlsson (s).

Inledning

Ordföranden: Välkomna till dagens utfrågning som försvarsutskottet har inbjudit till!

Afghanistan är ett land som vi förknippar med ockupation och krig. Det är inte så konstigt. Mongoler och Iran bland annat erövrade landet under medeltiden. Ryssland och Storbritannien hade en kolonial kapplöpning under 1800-talet. 1970-talet var en tid av statskupper och politisk oreda och 1980-talet av blodig sovjetisk ockupation. Det tidiga 1990-talet innebar ett liknande blodigt inbördeskrig mellan landets krigsherrar. Därefter var det talibanstyre åren 1996–2001. 2001 och 2002 gick amerikanska soldater in, och talibanregeringen avsattes. Allt detta präglar vår bild.

Men Afghanistan var också under en stor del av 1900-talet en fungerande stat med många institutioner av olika slag som vi förknippar med en stat. Det var också ett land i relativ fred, även om det inte var vad vi skulle kalla för en demokrati.

Det är således inte någon naturlag att Afghanistan ska vara ett land i kaos. Uppenbart är emellertid att de senaste decennierna av ockupation, krig och talibanstyre har slagit sönder stora delar av fysisk infrastruktur, institutioner, mänskligt kapital och annat som är av vikt för en stat. Det var svårt att ens kalla det talibanstyrda Afghanistan för en stat i vår mening.

Att bygga upp ett land ur detta i en situation där krigsherrar fortfarande utövar ett inflytande och där stora delar av befolkningen är analfabeter är en enorm utmaning. Det gör situationen, med de ökande spänningar som vi sett under det senaste året, ännu svårare. Men det är den utmaning som den afghanska regeringen och det afghanska folket står mitt uppe i.

Vi i det internationella samfundet måste hjälpa till. Vi kan inte lämna det afghanska folket i sticket. Vi måste tro på att det finns en positiv utveckling för Afghanistan. Den fråga vi måste ställa oss är hur vi stöder den afghanska återuppbyggnaden på bästa sätt. Därför är det också viktigt att vi har denna typ av utfrågning, hearing, där vi kan ta upp en del av informationen och intrycken från de främsta experterna och föra en öppen diskussion.

Hur bidrar vi bäst till en ökad säkerhet i landet? Vilken roll spelar säkerhetssektorn som form, och hur måste den inriktas? Vilken typ av utvecklingsbistånd är viktigast, och var behövs det bäst? Det är några av de frågor som vi under dagen här hoppas kunna få svar på. Därför har vi bjudit in en grupp personer med stor kunskap om och erfarenhet av Afghanistan och de svenska insatserna där:

Bengt Kristiansson, före detta generalsekreterare, Svenska Afghanistankommittén,

överste Torbjörn Larsson (i stället för Bengt Alexandersson), före detta chef för Sveriges PRT,

poliskommissarie Joakim Johansson, Rikskriminalpolisen,

generallöjtnant Anders Lindström, insatschef, Försvarmakten,

fil.dr Svante Cornell, Director, Institute for Security & Development Policy.

Tillsammans med alla andra som i dag kommit hit hälsas ni ännu en gång hjärtligt välkomna.

Vi inleder med Bengt Kristiansson under tio minuter. Cirka kl. 9.30 tar vi en paus. Därefter fortsätter vi med frågor och diskussioner med avslutning kl. 10.15. Ännu en gång hälsas ni hjärtligt välkomna hit.

Föredrag av Svenska Afghanistankommittén

Bengt Kristiansson, Svenska Afghanistankommittén: Ordförande, ledamöter, mina damer och herrar! Svenska Afghanistankommittén har utan avbrott i mer än 25 år befunnit sig i Afghanistan. Personligen har jag arbetat med Afghanistan och i Afghanistan i mer än tio år, under de senaste sex åren som generalsekreterare för Svenska Afghanistankommittén, SAK. Ungefär hälften av denna tid, fram till i somras, har jag vistats och jobbat i Afghanistan.

SAK:s verksamhet i Afghanistan finns i 17 av landets 34 provinser. Under den här tiden har vi haft 6 000–12 000 anställda som jag regelbundet har kunnat besöka och kommunicera med.

Skolor, lärarutbildning, sjukhus, kliniker, rehabilitering av människor med funktionshinder, krigsdrabbade och andra samt landsbygdsutveckling utgör kärndelarna av verksamheten.

Vi arbetar direkt med myndigheterna, de centrala ministerierna, med policyutveckling och strategifrågor. Vi arbetar direkt med befolkningen i byar för att förändra och förbättra deras vardag och samarbetar med det framväxande afghanska civilsamhället särskilt i frågor som berör mänskliga och medborgerliga rättigheter.

Det är mot den bakgrunden av breda kontakter i stora delar av landet som Svenska Afghanistankommittén och jag personligen gör vår bedömning av läget i landet och av vilka insatser som behövs.

Man kan summera det så här: De senaste åren, sedan år 2001, befinner sig västvärlden i Afghanistan i princip med hjälp av två slags insatser: militära insatser respektive biståndsmässiga utvecklingsinsatser.

En militär insats, ISAF, på FN-mandat är avsedd att stabilisera och skapa säkerhet och fred. Där finns dessutom en direkt krigförande insats, OEF.

Den civila biståndsinsatsen är avsedd för att återuppbygga och utveckla landet och de politiska institutionerna. På nära håll har jag och Svenska Afghanistankommittén kunnat bevittna hur de här båda målen med de olika insatserna också har resulterat i två väldigt olika, divergerande, utvecklingstendenser.

Utvecklingen och återuppbyggnaden förtjänar att beskrivas i betydligt mer positiva termer än som oftast görs. Förvånansvärt stora och många remarkabla framgångar kan faktiskt noteras. Problemet är att de insatserna kvantitativt är alldeles för små och regionalt väldigt ojämnt fördelade.

Vad däremot gäller säkerheten är tendensen att det går åt det helt andra hållet. Det är svårt att inte beskriva den som annat än negativ, trots 75 000 i utländsk trupp och nästan lika många soldater i den nationella armén – förutom polisen som också har återuppbyggts.

Säkerheten år 2008 kommer att vara den överlägset sämsta hitintills sedan talibanerna år 2001 jagades från makten. Läget kan nära nog betecknas som katastrofalt från den synpunkten.

Man frågar sig förstås hur det har kunnat bli så här. Vi tror att den avgörande frågan för denna i och för sig paradoxala utveckling är att en stor del av den afghanska civilbefolkningen har fått alldeles för frekventa och alldeles för kännbara känningar av västvärldens krig mot terrorn.

Bombade byar, förstörda hem, dödade eller lemlästade människor, stora flyktingströmmar, byraider, intrång i människors hem och hus, kroppsvisitation samt bortförande ofta av män i de lokala samhällena tillhör det som fått afghanerna i gemen att vända sig mot den utländska militära närvaron. Dokumentationen om oerhört stora kränkningar, våldsutövande och en människorättsvidrig hantering är väl spridd hos den afghanska befolkningen.

Denna erfarenhet har fått en befolkning som under många år efter invasionen starkt stödde den utländska militärens närvaro att nu vända sig emot den. Läget, atmosfären, attityden, förhållandet 2002 och 2003 var ofantligt mycket mer positivt, förvåntansfullt och optimistiskt. Det var särskilt ISAF:s närvaro och insatser. Men i dagens läge ses den militära närvaron med en stor dos i bästa fall misstänksamhet och i värsta fall avståndstagande och avsky.

ISAF har olyckligtvis alltmer kommit att dras in i och bli en aktör i de amerikanska styrkornas krigföring med *war on terror* och olyckligtvis fått en allt mindre roll som oberoende fredsfrämjande insats. Härefter ligger problemet.

En annan viktig faktor bakom den här skeva, sneda, utvecklingen kan kanske bäst skildras genom att titta på vad västvärldens insatser i Afghanistan kostar och vilka kostnader de så att säga har tillåtits komma upp i. De militära insatserna är 14 gånger större än de civila insatserna. Varje dag år 2007 kostade de militära insatserna 100 miljoner dollar, medan de civila insatserna för återuppbyggnad kostade 7 miljoner dollar – allt enligt European Council of Foreign Relations.

En utbredd känsla av ockupation och förödmjukelse kompenseras inte av de relativt slående utvecklingsmässiga förbättringar som man samtidigt har lyckats med. Talibanerna får ett ökat stöd i Afghanistan, men inte därför att de afghanska medborgarna gillar talibanernas ideologi eller politik utan därför att afghanerna ser en regering som inte kan skydda mot USA:s eller Natos bomber och inte heller mot talibansk terror. Dessutom ser de en regering och dess allierade som ansvariga för den oerhörda korruption som tillåtits slå rot.

Kriget mot terrorn och den utländska militära närvaron utgör tillsammans med korruptionen viktiga faktorer i talibanernas propagandanummer där de vinner ett ständigt ökat stöd.

I den här kontexten – jag talar då om det större afghanska perspektivet, inte med utgångspunkt i en enskild region eller del – är det inte möjligt att se att en ökning av svensk militär närvaro är meningsfull som stöd till Afghanistans stabilitet och säkerhet trots att, isolerat sett, den svenska insatsen med all säkerhet måste räknas som en av de bästa i sitt slag.

Det är svårt att tro att mer av den strategi som under sju års tid bevisligen har misslyckats och som rentav ser kontraproduktiv ut är vad vi behöver bidra med.

Afghanistan måste bistås med någonting gediget nytt, en ny strategi med seriösa satsningar på utvecklingsbistånd och mindre på militära lösningar.

Alla aktörer utan undantag säger att talibanerna inte kan besegras militärt. Ändå förslås nästan överallt i hela västvärlden mer militär utrustning och fler soldater med en större slagstyrka.

Svenska Afghanistankommittén önskar en fortsatt svensk medverkan i Afghanistan – inte bara att den ska fortsätta utan också, ser vi gärna, att den expanderar. Afghanistan behöver, förtjänar och kan ta hand om stöd från länder som inte är där för egna särintressen. Men givetvis måste stödet vara av rätt slag och ge rätt resultat.

Avslutningsvis skulle jag vilja summera tre punkter som hur Svenska Afghanistankommittén och jag personligen ser bör övervägas för det framtida svenska stödet.

För det första gäller det en massiv satsning på utvecklingsbistånd med sociala och ekonomiska förbättringar och försörjningsmöjligheter, inte bara som ett uttryck för en rättighet för afghanerna utan också som en taktisk del för att minska avståndet mellan befolkningen och den egna regeringen och dess allierade.

För det andra gäller det politiska påtryckningar i alla tänkbara kanaler för att ge FN den makt och det inflytande för hela insatsen i Afghanistan som behövs för att ställa också säkerhetsstyrkorna under en politisk ledning som världssamfundet står bakom.

För det tredje föreslår vi att svenska politiker i stället för att skicka fler soldater kräver och arbetar för att Afghanistan får en fredsfrämjande styrka som bidrar till säkerhet och återuppbyggnad fri från den amerikanska krigföringen och att de svenska soldater som finns i Afghanistan får agera i ett nytt och konstruktivt sammanhang, alltså i en större nyframtagen och betydligt

mer lovande strategi än den som under sju års tid har fallerat – alltså inte bara en förlängning av det gamla.

Den fortsatta svenska militära närvaron måste villkoras på ett sätt som både den nuvarande regeringen och de tidigare regeringarna har underlåtit.

Ordföranden: Tack för det, Bengt Kristiansson! Jag vill göra en rättelse. Inledningsvis sade jag fel namn. Vi har här med oss överste Torbjörn Larsson, före detta chef för Sveriges PRT. Varsågod, Torbjörn!

Föredrag av f.d. chef för Sveriges PRT

Torbjörn Larsson, Försvarsmakten: Tack! Jag ska hälsa från överste Alexandersson att han gärna hade varit med här. Han har precis anlänt till Sverige och hade inte möjlighet att närvara. Jag är väldigt glad över att jag hade möjlighet att komma hit.

När det gäller mina första kontakter med Afghanistan eller när jag träffat en afghan var det första de nämnde Svenska Afghanistankommittén, som har ett oerhört gott renommé. Det har i alla fall jag haft nytta av.

Det vi ser på den bild jag här visar är de fyra provinser, län, där vi svenskar är verksamma. Jag hade förmånen att under sex månader vara chef där. Jag kom tillbaka i maj. Jag kan inga detaljer kring vad som hänt under de senaste sex månaderna men har gjort en slutrapport och en utvärdering som överlämnats till mina chefer här hemma. General Anders Lindström kvitterar förhoppningsvis att en del av de förslag och behov som vi förde fram har hanterats.

De slutsatser jag drar i min rapport är att vi, den svenska enheten, löser våra uppgifter tillräckligt bra. Dock finns det förstås brister. Men vi har vunnit erfarenhet. Det är förändrade krav – tiden står ju inte stilla – att hantera.

Vad grundar jag det på utöver att jag själv var där? Man ska inte betygsätta sig själv och sin verksamhet. Ja, det handlar om högre chefs uppfattning, i mitt fall en tysk general – vi stod under tyskt befäl.

Afghanska myndigheter, FN på plats och andra samarbetspartner och, förstås, alla afghaner man träffar i området, är huvudsakligen mycket positiva eller positiva till den verksamhet vi bedriver, vilket även Bengt här kvitterade. Men självklart finns det också kritiska uppfattningar.

Min stora fundering rent generellt gäller att vi anpassar oss i takt med tiden och utvecklingen och med vunnit erfarenhet så att vi även i framtiden löser uppgifterna så som behövs, vilket även Bengt har pekat på.

Vilken uppgift har vi de facto i Afghanistan? Ja, uppgiften är att stödja de afghanska myndigheterna. Vi har faktiskt tagit ställning för de afghanska myndigheterna, även om man i sitt uppträdande försöker vara objektiv. Det är faktiskt dem vi ska stödja.

Vi ska skapa förutsättningar för att bygga upp försvarsmakt och polis. Det gäller också andra säkerhetsfrämjande åtgärder som andra organisationer, till viss del även ISAF, genomför men även andra uppbyggnadsåtgärder så att

Frågan är egentligen om kommunadministrationen, polisen och annat fungerar. Pågår det bistånd och så vidare? Sedan får man fråga varför eller varför inte.

Likadant är det med länsnivån. Man försöker ha en bra relation och träffa landshövdingen eller guvernören samt länspolischefen och andra aktörer. Det är det vi jobbar med. Vi är alltså på möten och har relationer med människor just för att få en bra bild av läget.

Där det inte fungerar måste man fråga sig vad man gör åt det. När det gäller säkerhetsrelaterade åtgärder måste vi själva ha resurser att på något sätt påverka och förändra, så kallade fokuserade operationer.

En massa grejer händer. Tänk er bara hur mycket kriminalitet som finns i Mälardalen! Det är förstås potenser på det här. Det finns starka krafter. Bara guvernören, som ses till höger på bilden, gör att det är ganska stabilt där han har *impact*. Men försvinner han, vilket han ju kan göra i morgon, kan läget vara helt annorlunda.

Provinserna kan ses som på de bilder jag har här. På den övre högra bilden är det relativt bra. Men i de andra tre provinserna är det mer eller mindre katastrofalt som jag ser det. Varför? Ja, många saker har inte på något sätt att göra med militära lösningar eller så. Det måste till att man tillsammans med andra gör någonting. Det kan gälla ekonomi – det finns hur många problem som helst.

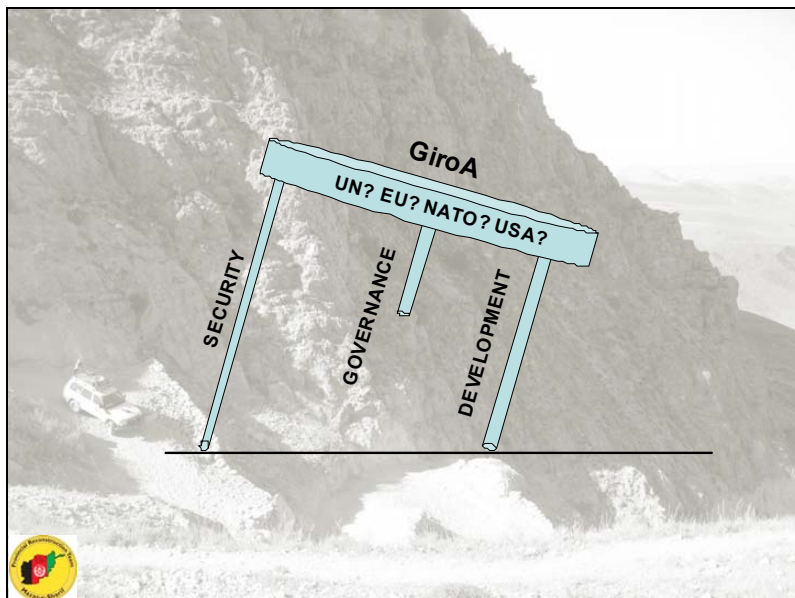
Det här ska vi göra tillsammans med afghanska myndigheter och tillsammans med FN med flera. Då pratar vi egentligen om *three lines of operation*. Man måste jobba inom bistånd och säkerhet. Administrationen måste fungera. Det här måste man göra tillsammans.

Är det då viktigt att vi som militärt förband och så vidare har möjlighet att umgås med de här organisationerna och ta vår del av det hela – annars fungerar ju inte det andra. Jag håller med Bengt Kristiansson. FN är en oerhört svag organisation. Det vore mycket bra för vår del militärt om FN var starkare. Det gäller också inte minst de afghanska myndigheterna.

Vi har relativt begränsade resurser, som sagt. Man måste lägga ut en form av schema över vad man gör och när och hur. Det måste koordineras med de andra. Lite besvärande är att vi vid vissa tillfällen över huvud taget inte har någonting att sätta in beroende på att vi roterar. Personer är faktiskt lediga ibland.

När det gäller utmaningar för en chef ska man kunna vara delaktig i alla processer. Man ska vara förstådd och måste också förstå andra. Sakerna måste göras gemensamt. Jag måste ha resurser så att jag kan ta min del av ansvaret.

Hur mycket ska jag satsa på att ha en uppfattning om läget i alla 40 kommunerna, och hur mycket ska jag jobba med enskilda problem? Jag måste förstås jobba med de afghanska säkerhetsstyrkorna och se till att jobbet görs tillsammans med dem. Det finns enorma förväntningar på oss, vilket man också måste hantera.

Det finns en obalans mellan säkerhetsbenet, hur myndigheter fungerar och biståndet. Enligt mitt sätt att se saken når säkerheten i alla fall i norra Afghanistan på något sätt till golvet. Man kan tänka sig en pall med tre ben. Men det kan inte vara så att säkerhetsbenet kapas för att de andra ska nå ned till backen. Säkerhetsbenet är för övrigt ganska bräckligt. Jag ser gärna att man ser till att tillföra de andra benen också mer resurser. Sverige ensamt löser inte på något sätt problemen.

Det pågår ett arbete med den säkerhetsreform som jag pratat om. ISAF är i mina ögon en förutsättning för att det ska vara tillräckligt stabilt. Afghanska armén är på rätt väg och ska nog på något sätt ta över efter oss. Men när det gäller polisen är det en lång väg att vandra. Det räcker inte att polisen fångar bovar. Dessa måste också kunna dömas och hanteras på annat sätt. Men det är nästan obefintligt. Vi avväpnar. Över huvud taget finns det knarkproblem. Mycket i ekonomin bygger på sådant. Det måste man kunna hantera.

Självklart är säkerhetssituationen inte stabil. Det går upp och det går ned. Man måste ställa sig frågan – om man inte kan hantera detta med att folk inte har arbetstillfällen med mera går det inte bra – om det blir sämre.

Vad händer i framtiden? Enligt mitt sätt att se på detta måste vi, oaktat vad som händer just nu och vad som hände i går, ha ett långsiktigt perspektiv och ha det angreppssättet. Vi kan inte hela tiden liksom vända kappan efter vinden. Ambassadör Oljelund har på UD:s uppdrag utvärderat PRT:s verksamhet under våren, i alla fall när jag var där borta, och har kommit med ett antal rekommendationer. Jag tror att det är mycket viktigt att implementera mycket av dem. Det skulle främja insatserna.

Han föreslår hur militärt och civilt ska agera tillsammans och så vidare. Försvarsmakten måste självklart anpassa organisation och metoder efter de

brister vi har identifierat med förändrade behov och vunnen erfarenhet. Det gäller att tillföra lite mer så att vi inte har de här luckorna, att ta vårt ansvar när det gäller sjukvård och transportorganisation och se till att vi har möjlighet att interagera med de civila organisationerna och med myndigheterna där borta så att vi inte missförstår varandra utan gör jobbet tillsammans.

Jag har en film som jag vill att ni tittar på under kaffepausen. Det är en film som vi har gjort för att beskriva för afghaner vad vi gör där borta.

Föredrag av Rikskriminalpolisen

Joakim Johansson, Rikskriminalpolisen: Anledningen till att jag är här är att jag var den siste svenske polisrådgivaren på PRT. Jag kommer att prata lite om den verksamhet som vi inom polisen bedriver i norra Afghanistan.

Missionen i norr är mycket annorlunda än vad den brukar vara. I början delade man upp ansvarsområdena. Italien skötte *judicial reform*, USA skötte försvarsmakten och Tyskland skulle sköta polisen. Det innebär att det nu finns väldigt många aktörer på polisområdet.

AKTÖRER

- **GPPT - German Police Project Team (GPPO)**
- **EUPOL – European Union Police Mission in Afghanistan**
- **US POLICE MISSION**
 - **police training program**
 - **RTC - regional training centre**
 - **CSTC-A**
 - **Military/DynCorp**
 - **PMT – Police Mentoring Team**
 - **Border Police**
 - **Black Water**
- **UNAMA**
- **ISAF RC / N**
 - **Provost Marshal**
 - **German Military Police mobile training teams.**
 - **PRT MES**

SAMORDNING
IPCB

Vi har det som först var GPPO. Det var den tyska insatsen som skötte polisen. När det blev Eupol lade man inte om insatsen utan omvandlade den till GPPT – German police projekt team.

Eupol har kommit in och har inga egna pengar. De måste därför jobba rätt så mycket med GPPT.

USA var inte helt nöjt med Tysklands mission och gjorde därför en egen. Man startade *police training programs* och byggde regionala polisträningssentrum.

Tyskland byggde en jättefin polishögskola i Kabul av hög kvalitet, men i provinserna fanns ingen. Där har USA tillhandahållit *regional training centers*.

Man har också polismentororer. Man har blandat militärer och civila poliser inhyrda i privata företag och kallar dem för *police mentoring teams*. Anledningen till att man blandar dem är att man vill höja säkerheten.

Det sista året har man också påbörjat en satsning på *borderpolice*, alltså gränspolis. Den har varit mer eftersatt än alla de andra verksamheterna. Syftet är sannolikt att man vill minska på smuglingen, vilket man först använde ISAF till. Nu kompletterar man det med att göra *borderpolice* lite bättre.

Unama är naturligtvis delvis aktivt genom de mänskliga rättigheterna. De är inte direkt aktiva i polisreformen, men de är en aktör.

Så har vi ISAF. I norr styrs av *regional command north*. Generalen har en rådgivare som är en tysk militärpolis, en överstelöjtnant, som byts var fjärde månad. Han har också tyska militärpolisteam som utför enklare utbildning på huvudorterna.

Allt detta behöver naturligtvis samordnas. Då skapar man *international police coordination board*. Där skulle samverkan ske; där skulle man avgöra vem som gjorde vad. Alla aktörer var med på detta, men det har fungerat ganska dåligt. Det ryktas att den ska läggas ned. Jag har inte fått det bekräftat så det kanske var dumt av mig att nämna det.

Eupol fick en mycket svår start. Man var dåligt förberedd. Man förklarade att man var på plats och skulle börja jobba, men när man tittade i skåpet var det tomt. Det senaste året har man börjat få verksamhet. Man har dock fortfarande ganska stora logistikproblem.

Within means and capabilities är ett av problemen. Om det hittas Eupol-poliser att skicka är det svårt att hitta någonstans för dem att bo. ISAF-camperna är fulla. Det finns inte plats på dem, så dem kan man inte använda.

I en normal polismission bor poliserna på stan och går till sin polisstation och jobbar. Det fungerar inte här. Då får vi inte dit någon. Det är ett jätteproblem som behöver lösas. Eupol har fler problem, men det här är ett av dem.

Framtiden ser ändå hyfsat ljus ut. Man pratar om en fördubbling av antalet poliser. Det är just nu svårt att uppnå eftersom rekryteringen går lite långsamt, men på sikt kommer man sannolikt att göra det. Man har förbättrat sin ledning, och det verkar som om det går framåt nu.

I norr har man totalt 25 Eupol-poliser. I det svenska PRT-området har man 18 tjänster. Anledningen till att man har rätt så många i det svenska är att huvudorten för de flesta staberna finns i Mazar, vilket är mot det svenska området.

På den tyska kampen har vi nu 14 poliser. På den svenska i Mazar har vi inga för där får de inte plats. I Sar-e-pol har vi inga för där får de inte plats. I Aibak och Sheberghan har vi fått in två i varje.

Det som har hänt sista året är att Eupol har kommit i gång. Man har kommit i gång med verksamhet. Man har fått ut poliser som har börjat jobba. Det är dock bara i norr och i Kabul som man just nu är verksam. Den nya ledningen tror jag kommer att kunna lösas. Vi kommer att komma ut över hela landet, men det är bara som jag tror. Gissningen är dock ganska säker.

Man bedriver inga egna utbildningar. Det man framför allt ägnar sig åt är mentorering, som jag ska prata lite om sedan. Man letar också projekt. Problemet är att man inte har några egna pengar. Man måste söka pengar av andra. Den stora finansiären är GPPT, alltså tyska nationella bistånd för polisen. Där får Eupol-polisen beskriva vad den vill göra, och sedan får de be GPPT om pengar, och sedan kanske man får genomföra sitt projekt.

Finland har nationell strategi och nationella pengar. Man bedriver också kurser.

Sverige är inte där ännu.

Det är problem att få igenom projekten eftersom donationen inte riktigt fungerar.

Något som man har fått till är läs- och skrivkurser. Den första omgången poliser som lär sig läsa och skriva, vilket är jätteviktigt om man ska skriva rapporter, pågår just nu. Den kursen är tre månader lång. De har två timmar om dagen. Målet är att de ska kunna skriva en polisrapport, något som man just har uppfunnit.

Det har varit problem med den första omgången. Motivationen hos en del av cheferna har varit att man lägger dem på vanlig lista i stället för att skicka dem på kursen, eller också har de bara försvunnit. Ungefär hälften av dem har lyckats bra, men tiden är för kort. Kursen måste bli längre om man ska uppnå målet, så det kommer man att justera.

Nästan alla aktörer är inblandade i den här kursen. Finansieringen kommer från olika håll, och den praktiska hanteringen kommer från olika håll.

Detta är ett typexempel på hur det går till. Allting måste alltid samordnas med rätt så många.

Man har försökt satsa på kriminalpolisen. Man har en så kallad CID-kurs. Man skickar dit kriminalpoliserna för att de ska bli lite bättre. Det har fungerat ganska bra. Det är framför allt Tyskland som tillhandahåller instruktörer. Det finns alltid behov av att skicka svenska instruktörer också, men just nu är Tyskland den stora nationen.

Förste man på brottsplats är också något som alla är inblandade i. Då pratar vi om polissoldater på de större orterna. De lägsta graderna heter soldater, även om de är poliser, vilket är lite förvirrande.

GPPO har byggt en träningsanläggning bredvid den amerikanska för att lösa detta. Eupol ägnar sig framför allt åt mentorering på provinsnivå. Eftersom man inte har några egna utbildningar har man tillsatt en polisman som en särskild polischef och försöker diskutera problemen, föreslå lösningar och komma vidare i processen.

De amerikanska mentorteamen har nu backat lite, och det är framför allt Eupol som sköter detta.

Vi finns just nu bara på provinsnivå. Det diskuteras förändringar av mandatet för att komma ned på distriktsnivå, men där är vi inte ännu. Det är militära MOT-team som sköter distrikten. Det är de som alltid är där. Polisen kommer dit med oregelbundna mellanrum, men den dagliga kontakten sköter MOT:arna.

De tyska mp-soldaterna utbildar i enklare göromål som vägspärrar, stoppa fordon och söka igenom fordon efter bomber. Det kanske skulle vara fiffigt att skicka svensk militärpolis för de uppgifterna. Då kan PRT själva bestämma var de ska vara. Förbandet består såvitt jag vet till minst hälften av yngre civila poliser, vilket höjer kompetensen.

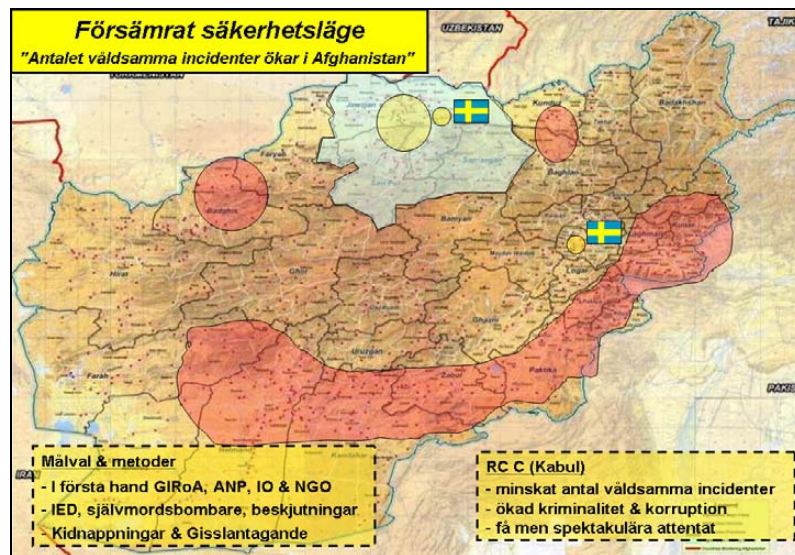
Man har startat projekt mot organiserad brottslighet. Man har valt ut vissa åklagare och vissa poliser och gett dem ett riskillägg, och sedan har tyska experter utbildat dem.

Counter Narcotics byggdes av engelska experter i början när västsamfundet kom. Det fungerade rätt så bra, åtminstone initialt, för förhållandena. Det har naturligtvis brister. Med lite tur kommer det att bli samma sak med detta.

Vi har ingen svensk polisrådgivare på PRT. Vi har två finska. Det hade sannolikt varit bra att få dit svenska rådgivare också, dels för kontakterna med Sverige, dels för att köra samordningen för PRT. Vi har haft det tidigare. När det fungerar med tre civila och en militär i en ledningsgrupp får man jättebra effekt. När det inte fungerar har man i alla fall den vanliga effekten.

Föredrag av insatschefen för Försvarmakten

Anders Lindström, Försvarmakten: Jag har ju ett antal gånger redovisat utvecklingen i Afghanistan för försvarsutskottet. Bakgrunden är att vi har lämnat in underlag till regeringen för vägen framåt under 2009.

Utvecklingen i Afghanistan skulle vi gärna vilja se så här. Ofta beskrivs den på det här sättet, men utvecklingen är annorlunda nu som flera har vittnat om. Vi ser en händelseutveckling som har pågått sedan 2007. Den har ökat under 2008, framför allt i södra och östra Afghanistan, men den fortsätter i västra Afghanistan. I norra Afghanistan där det svenska området, RC North, finns

ser vi klara tendenser i det västra området som är det norska PRT som gränsar till RC West, och Kondozområdet.

Den utveckling som sker i norra området är att vi har fått organiserade självmordsbombarceller i Kondozområdet. Det har byggts upp ett aktivt motstånd i pashtunfickor både inom ramen för det tyska PRT och norska PRT och nu också där det svenska PRT har sin verksamhet.

Här är exempel på vad som sker i vårt eget område. Det har varit ett antal IEED-attacker. De kommer att fortgå. Det kan ske i dag. Vi ser en ökad kriminell verksamhet och vi ser en ökad verksamhet där motståndsgrupper aktivt motverkar och påverkar framför allt i pashtunområdena. Det är en tydlig tendens som ökar i det här området.

Man kan se det på ett annat sätt. Vi är överens med alla länder som tjänstgör i RC North. Vi delar in Afghanistan i färger. Våra fyra provinser är gröna. Andra är gula, bruna eller röda.

Jag säger inte att vi är i ett ofarligt område. Vi är i ett område som i högsta grad är farligt. Vilka våldshändelser som helst kan ske när som helst, och kanske just nu. Det kan inte jämföras med hur det är i södra Afghanistan där man måste uppträda på ett helt annat sätt med helt andra resurser för att kunna upprätthålla säkerheten.

Det är en svår balansgång. Man kan inte säga att det är ofarligt. Det är det inte. Det är farligt, men jämfört med andra har vi möjlighet att verka på ett mer framgångsrikt sätt.

De olika utmaningarna har andra berört. Jag håller med min poliskollega. Vi har argumenterat för det. Jag tycker att det är underligt att vi inte har polisrådgivare när Norge har polisrådgivare. Vi är en *leadnation*. Jag är inte alls imponerad av Eupols steg framåt. Man måste jobba på flera olika sätt, både nationellt och med Eupol.

Det här är viktigt att komma ihåg. Många tror att vi ska skapa ett krig för militären. Vi gör vad riksdag och regering säger. Vi är ett av de tre benen. Vårt ansvar är att under ISAF:s legala förutsättningar skapa förutsättningar för de andra benen. Jag ivrar starkt för att så fort vi inte behövs ska vi dra oss därifrån. Då är polisen ett mycket bättre redskap än militären. Vi är en dyr organisation. Vi kostar pengar.

Som balansen är kan jag säga att jag på sätt och vis är glad. Vi har arbetat i två år. Vi sitter tillsammans i ett *board* med departementen, med UD, med Justitia, med Fö, med FM, med Sida. Sida och Försvarsmakten samverkar. Oljelunds rapport är omhändertagen. Det finns en nationell strategi. Vi börjar få ett koncept.

Jag argumenterar mer för den civila koncentrationen än för den militära – 51 för dem och 49 för mig. Där är vi nu.

Det viktigaste för mig är kanske att vi får fler civila utvecklingsrådgivare som kan hantera och samordna alla de resurser som finns i området. Sverige har tagit ansvar för fyra provinser. Ingen vill ta över något. Vi behöver ha fler polisiära rådgivare för att få till en bättre samordning. Det kan vara jordbruksrådgivare. Det kan vara vad som helst.

Militärt har vi redovisat de här åtgärderna som vi vill vidta för att få bättre effekt och skapa bättre säkerhet och samordning så att utveckling och bistånd för att stödja de afghanska myndigheterna kan få ett bättre genomslag. Vi behöver ha fler soldater och utveckla manöverförmågan. Vårt koncept är, som vi kan se på bilden, att åka i Toyotafordon med förstärkt splitterskydd, möta folket, skapa kontakter och skapa underrättelser. Men när vi ska vara länge på ett ställe och utöva operativ verksamhet måste vi ha fler soldater. Det är 372 svenskar och 100 finnar där just nu.

Med det ledningssystem vi har är vi inte speciellt många som chefen kan kraftsamla där. Det har vi redovisat i ett år och vi återkommer med det. Vi vill ha fler soldater för att skapa effekt.

Vi behöver också bättre underrättelseförmåga. Vi behöver tillföra resurser. Vi samarbetar med FRA för att kunna hålla ordning på dem som är emot och dem som är kriminella för att i samverkande operationer med afghanska myndigheter kunna omhänderta dem, sätta dem i fängelse och lagföra dem. Eller också ska vi veta att vi inte ska uppträda här eftersom det just nu är sådana hotbilder att vi måste agera på ett annat sätt. Eller också ska vi veta att här finns det självmordsbombarcell och hur vi ska agera med dem. Det vill vi ha våra underrättelser till.

Civila rådgivare har jag berört.

Fördjupat stöd till ANA: Vi har föreslagit att vi ska överta att utbilda en kandak, en afghansk bataljon. Vi är i dag rådgivare på den högre nivån. Vi vill nu ha det även på bataljonsnivån. Det är de afghanska förbanden, de afghanska poliserna, som genomför den operativa verksamheten. Vi ser det som en naturlig del i en framtidsstrategi att stödja deras utbildning av militära förband.

Det innebär att vi är rådgivare, vi hjälper dem att bättre planera, förstå logistiken, förstå vikten av att tänka på underhållstjänsten – helt enkelt krigets lagar. Det är inte vi som för krig; det gör de själva. Men vi stödjer dem och utbildar dem.

Vi har sagt att vi inte vill ha några begränsningar. Om de afghanska soldaterna ska sättas i strid i väst, i syd eller i det norra området ska våra rådgivare kunna följa med. Man kan inte utbilda några om man säger att nu kliver vi av.

Utveckling av provinskontoren handlar om att skapa dem som en egen enhet så att chefen får bättre resurser att göra den här koordineringen på lika villkor som de andra provinserna på guvernörsnivå, länsnivå och polisnivå.

Utveckling av Cimikverksamhet: Vi har en jantelag, brukar jag säga. Chefen kan behöva göra det vi kallar *force protection*-åtgärder. Bron har försvunnit i regnet i den lilla byn. Chefen säger: Jag bygger upp den. Jag kommer i morgon och fixar det och bygger upp den med egna pengar som kanske inte går vägen över bistånd.

Vi tycker att det är väsentligt. Det handlar inte om att konkurrera. Det handlar om att legalt ge chefen på plats ett par miljoner kronor för att kunna göra den typen av åtgärder som man inte hinner samordna med Sida eller andra organisationer.

Så har vi helikopter, sjuktransporter och omhändertagande. Det är viktigt i alla operationer. Vi har ett samarbete med RC North. Vi har nu samarbete med Norge som har helikoptrar. Vi har också ambitionen att ta dit egna helikoptrar och tillsammans med andra kunna ta det ansvaret.

Det är nu försenat. Det kommer inte att kunna deployeras under 2009. Det utreds i särskild ordning. Vi skapar förutsättningar för att göra deployeringen.

Vi vill också införa våra TP 84 som vi tidigare har haft stationerade i Förenade Arabemiraten. Vi vill stationera dem inne i Mazar för att kunna ge Tyskland den tjänsten så att vi får gentjänster och för att vi ska ha en ökad förmåga att, om något händer, kunna deployera de resurserna för snabb evakuering eller snabb tillförsel utan mellanhand.

Tillsammans med civil utveckling skapar det bra förutsättningar för 2009. Genom bättre säkerhet ger det också bättre möjligheter för utvecklingsarbetet att gå framåt.

Vi har ingen samverkan med Operation Enduring Freedom. Man får inte göra den kopplingen. ISAF är en organisation. Operation Enduring Freedom är något annat. Jag tycker att det är fel att sammanblanda det.

Föredrag av Institute for Security & Development Policy

Svante Cornell, Institute for Security & Development Policy: Jag ska säga några ord om den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen i regionen.

Till att börja med vill jag understryka det som Bengt sade. Även om medierna i allmänhet ger en negativ bild av utvecklingen i Afghanistan och det, som alla har berört, finns mycket negativt när det gäller det säkerhetspolitiska läget bör man ändå ta i beaktande de positiva faktorerna i den sociala, ekonomiska och i viss grad politiska utvecklingen i Afghanistan.

Om man bara tittar på grundläggande indikatorer ser man att spädbarnsdödligheten har minskat med över 20 procent sedan 2001. Utbildningssektorn har gått igenom mycket starka positiva reformer. Vi ser i dag till exempel fler barn i skolan än någonsin tidigare i Afghanistan, nämligen över 6 miljoner barn. En tredjedel av dem är flickor. I Afghanistan registreras varje månad 150 000 mobiltelefonabonnemang, vilket ger en indikation på den ekonomiska utveckling som sker i landet.

När det gäller Afghanistans största problem, nämligen narkotikaproblemet, som vi på mitt institut har arbetat relativt mycket med, finns det positiva delar av bilden. Afghanistan producerar 90 procent av världens heroin, eller opia-ter, och vi ser en ökning av den totala mängden opium som odlas i Afghanistan. Nu ser vi en starkare koncentration av opiumodlingen och heroinproduktionen till de södra delarna där även de största säkerhetsproblemen finns. Däremot ser vi en utveckling där allt fler provinser i Afghanistan blir opiumfria. År 2004–2005 producerade i stort sett alla provinser i Afghanistan opium. Från 2006 har vi sett en ökning av antalet områden i Afghanistan som har förklarats opiumfria. År 2006 var det 6 provinser, 2007 var det 13 och i år är vi uppe i 18 provinser som inte berörs av opiumproduktionen.

Trots att vi har en opiumindustri som drivs av efterfrågan främst i Europa och Ryssland – det är alltså vi som driver på opiumindustrin snarare än afghanerna själva – ser vi att det är möjligt att utveckla områden som är opiumfria.

Där det finns alternativ och jordbruk utvecklas lämnar bönderna i de allra flesta fall opiumindustrin.

Detta tar naturligtvis tid. Det finns till exempel initiativ för att plantera fruktträd i Afghanistan. Det har varit en stor del av jordbruket i delar av landet. Det tar ju minst fem år innan plantorna börjar ge frukt.

När den inkubationstiden har gått ser vi väldigt positiva utvecklingar där bönderna erbjuds möjligheter att lämna opiumindustrin.

Vi ser också alltmer att den afghanska staten, trots alla problem, börjar lägga ut *tenders* för stora utvecklingsprojekt. Det kan vara gruvor eller andra ekonomiska investeringar utifrån. Kinesiska, japanska, koreanska, indiska och många andra privata företag börjar investera i den afghanska ekonomin. Det anses allmänt att detta är tiden då man bör investera och placera sig när det gäller de större kontrakten, eftersom det snart kan vara för sent.

På det stora hela finns det en positiv potential för Afghanistans utveckling som är mycket större än vad vi i allmänhet läser om eller tror.

Efter den tidigare presentationen behöver jag inte säga att den säkerhetspolitiska situationen är mycket svår. Situationen har förvärrats. Vi kan se på antalet militära dödsfall i den västliga koalitionen. De har gått från ungefär 60 åren 2003–2004 till över 200 år 2006. I år börjar man närma sig 300. Det är alltså en negativ spiral.

Det är viktigt att notera de geografiska skillnaderna. Det är dramatiskt olika situationer i norra och södra Afghanistan. Problemet är centrerat till de södra pashtunbefolkade områdena och över gränsen in i Pakistan. Det går i dag knappt att skilja problemen i nordvästra Pakistan och södra Afghanistan från varandra. Problemet är naturligtvis att varken USA eller koalitionen som helhet har ett recept för hur man på ett samlat sätt kan hantera problemet i sin helhet.

Det är det pashtunska stamområdet på ömse sidor om Durandlinjen som utgör gränsen mellan Afghanistan och Pakistan som är problemet. I Pakistan är problemet lokaliserat till stamområdena i nordvästra gränsprovinserna. Det är områden där varken den pakistanska staten eller före dem den brittiska kolonialmakten någonsin utövade direkt kontroll.

Musharaftiden i Pakistan är alltså det första tillfället i det här områdets moderna historia då en centralregering har utövat politisk och militär kontroll över de här områdena. I dag ser vi en försvagad pakistansk regering, i alla fall i säkerhetsfrågor, jämfört med vad vi hade tidigare.

Situationen i det området är mycket prekär. Det är möjligt att situationen till och med kommer att förvärras.

Det är viktigt att poängtera att situationen i de södra områdena skiljer sig markant från de områden i norr där den svenska insatsen finns.

Parallellen till Kosovo har nämnts flera gånger. Frågan är om problemen beror på att det finns för många soldater eller på att det finns för få soldater. Det går inte att jämföra Irak och Afghanistan helt och hållet, men det är uppenbart att tillförseln av ytterligare amerikanska soldater i Irak var en mycket stor faktor i stabiliseringen av säkerhetssituationen i det landet år 2007. Det handlade inte bara om extra soldater. Det handlade om andra faktorer som gjorde att denna *surge* kunde lyckas.

Det är inte nödvändigtvis så att problemet ligger i antalet soldater eller de absoluta talen när det gäller det militära stödet. Problemet ligger snarare i balansen mellan de militära och de civila åtgärderna. Man skulle kunna säga att de militära insatserna är otillräckliga. Man kan naturligtvis också diskutera felaktigheter i strategin i de södra områdena i Afghanistan.

Problemet är alltså inte att det finns för många soldater. Problemet är snarare att det finns alldeles för lite civilt bistånd och att obalansen mellan det militära och civila är alltför stor. Det som behövs är egentligen en ökning av båda, men en mycket starkare ökning av de civila insatserna än de militära.

Jag ska också säga några ord om den amerikanska förändringen – den förändring som vi kan se i den amerikanska politiken. Jag tror att det är viktigt att invänta hur den nya Obamaadministrationen kommer att hantera Afghanistan-

frågan eftersom det finns stora förväntningar på att Obama kommer att göra detta till en mycket central fråga i den amerikanska utrikespolitiken.

President Bush var av många skäl fokuserad på Irak. Det var ett krig han hade inlett. Det var ett *war of choice* som man brukar säga, inte ett krig som tvingades på USA utan som USA valde att utföra. Därför var hela frågan om presidents Bushs eftermäle mycket nära kopplad till att stabilisera situationen i Irak.

Obama har absolut inga sådana *hangups*, utan här ser vi en mycket stark beslutsamhet om att göra Afghanistan snarare än Irak till den centrala frågan.

Vi ser också i senaten en djup konsensus över blockgränserna om att Afghanistan måste bli prioriterat framöver. Till detta ser vi på utnämningarna som Obama har gjort av de personer som kommer att utgöra hans närmaste medarbetare i säkerhets- och utrikespolitiska frågor som signaler på hur allvarligt man ser på situationen. En kampanj som lutade åt vänster har förvandlats till en regering som i säkerhets- och utrikespolitiska frågor kommer att luta åt höger. Vi ser utnämningen av till exempel general Jones som nationell säkerhetsrådgivare men även inte minst det som antagligen kommer att annonseras snart, nämligen utnämningen av Richard Holbrooke, en av USA:s främste diplomater, som presidentens särskilde utsände till Pakistan–Afghanistan-området. Detta gör att vi kommer att se en satsning från den amerikanska sidan på både det militära och det civila planet i Afghanistan som kommer att bidra till att göra något åt den starka obalans som har funnits.

Målet är att uppnå en politisk och ekonomisk stabilisering av Afghanistan. Det är naturligtvis inte möjligt utan att grundläggande säkerhet erbjuds till befolkningen. Där finns det stora problemet. Jag tycker att parallellen till Kosovo med hur mycket pengar som har satsats och närvaron där jämfört med Afghanistan är mycket talande.

Exempel på Balkan, Irak och andra ställen visar också att det inte är enbart utländsk trupp som kan bistå med denna säkerhet. Denna *surge* i Irak lyckades inte bara på grund av att ett större antal amerikanska soldater kom dit utan med all sannolikhet också på att de irakiska styrkorna hade nått en kritisk massa där de kunde utöva en större del av säkerhetsfrämjandet på landets territorium.

Vi har i Afghanistan ett större territorium och en större befolkning än i Irak. Vi har en afghansk polis och en afghansk militär som har långt svagare ställning och mindre möjligheter att utöva dessa funktioner.

Nyckeln till framsteg i fråga om säkerhetssituationen – det gäller särskilt i och med att vi har inte minst europeiska regeringar som är ovilliga att bidra med de styrkor som antagligen skulle krävas för att säkra det afghanska territoriet – är just utbildningen av de afghanska polisiära och militära styrkorna. Detta kommer av flera skäl att utgöra nyckeln till framtiden, dels på grund av rent numerära krav, dels på grund av den afghanska befolkningens välkända aversion mot utländska trupper. Det är afghanska trupper, möjligen med bistånd av utländska trupper, tillsammans med afghansk polis, som kan uppnå

och bidra med säkerhet åt befolkningen. Där finns, som vi har hört här, mycket starka brister i de insatser som finns i dag.

Ordföranden: Det är tänkt att vi nu ska ta en paus på 15 minuter.

Frågor och diskussion

Ordföranden: Då är vi redo igen.

Nu är det tänkt att man kan ställa frågor. Vi går i storleksordning hos partierna. Vi börjar med Socialdemokraterna.

Åsa Lindestam (s): Tack för bra information. Det är inte första gången jag och mina kamrater funderar över Afghanistan. Det har vi gjort i många år. Där är ett oerhört svårt läge just nu.

Det som skrämde mig i rapporteringen gällde Medevac. Vi kommer förmodligen att fatta beslut om att skicka Medevac, ambulanshelikoptrar, till Afghanistan för att hjälpa vår styrka och andra. Nu får vi höra att de inte kommer att levereras under hela 2009. Det skrämmer mig att vi ska sitta här och fatta beslut om något så pass allvarligt och ändå är det redan klart att de inte kan levereras. Jag skulle vilja höra lite mer tankar om detta och hur vi ska hantera bekymret.

Jag har förstått att generalläkaren, han som är ansvarig för allt detta, här-omdagen slog larm till ÖB om att det inte heller kommer att finnas tillgång till kirurgi under en fyraveckorsperiod. Jag vet att det finns andra nationer som tar ansvaret i dag, och vi har försökt känna oss trygga i det. Men när dessutom detta poppar upp känns det inte bra. Jag vill ha ett större klarläggande.

Jag vill vända mig till Bengt Kristiansson i en sakfråga. Vi har många gånger fått höra skillnaden mellan OEF- och ISAF-styrkorna. Det har många gånger sagts att de två styrkorna inte ska blandas samman eftersom den ena finns i söder och den andra i norr. Nu börjar detta lösas upp, och de går in på varandras områden. De måste samarbeta. Det är en amerikansk general som leder det hela. Det måste ske ett informationsutbyte. Hur ser du och din organisation på sammanblandningen? Vad kommer afghanerna att märka eller inte märka i detta?

Anders Lindström, Försvarsmakten: Sjukvårdsberedskapen i Afghanistan är alltid en allvarlig fråga för oss som ska ge resurserna och för förbandschefen på plats. Vi har successivt anmält och diskuterat utnyttjandet av tyska helikoptrar. Då var de grupperade i Termez. Nu är de grupperade i Mazar, precis i samma område som vi själva är. Vi har ett bra samarbete med tyskarna och får samma stöd som ungrare, finnar och alla andra får i området med de resurser som finns. Norge har också tillfälligt kunnat deployera helikoptrar. Så vi har ett bra stöd i västra området.

Vi har successivt tillfört splitterskyddade ambulanshelikoptrar och en framflyttad kirurgisk enhet för att säkerställa att den som är förbandschef på plats kan avgöra vilken profil han har i sina uppgifter kopplat till hur väl det

ser ut och hur han kan använda sina resurser. Vi kan inte föra in hundra procentiga resurser på det sätt det skulle vara i Sverige.

Vi tycker också att förseningen med helikoptern är allvarlig. Jag sade just till en kollega till dig i försvarsutskottet att vi kommer att göra utvärderingar. Jag tror att det är fråga om en form av treenighet. Vi kan själva ha lagt på för höga krav, att man ska kunna göra allting. Vi hade en flygbar helikopter, och sedan ska en Medevacförmåga läggas på. Det är möjligt att vi gick för högt i våra krav. Annars hade vi haft helikoptrar på plats redan nu. Bara att ha en helikopter på plats hade varit så mycket bättre. En helikopter med en läkare i hade varit så mycket bättre. En helikopter som kan göra allt hade varit bra.

Vi har inte följt upp från industrins sida, Materielverket, vad som har skett. Sedan har något skett utom vår kontroll som har att göra med konstruktionen av helikoptern och den här varningen har kommit. Det har vi rapporterat till vår uppdragsgivare regeringen.

Vi har ett bra stöd av de tyska helikoptrarna. Jag känner inte att jag ger en signal att vi äventyrar våra soldaters – män och kvinnor – möjligheter att tjänstgöra i Afghanistan med de resurser som finns nu. Däremot kommer vi fortsatt att skyndsamt jobba för att se om det finns ett annat alternativ att få fram helikoptrar. Nu vilar vi på tyska helikoptrar, och just nu har vi ett bra stöd av norska helikoptrar.

Det är ett ständigt problem att rekrytera läkare. Därför prövar vi många olika metoder att göra det. Oftast löser vi dem kortsiktigt, och ibland långsiktigt. Om det inte skulle finnas en enda läkare där kommer det att påverka inte Torbjörn men den som är på plats och förmågan att vidta åtgärder. Hittills har vi löst det. Vi har också ett gott samarbete med Tyskland. Det finns ett sjukhus i närheten. Jag följer frågan noggrant. Det är ett av mina mest prioriterade områden.

Generalläkaren har ett återkommande ansvar. Han gör inspektioner i Afghanistan där han tittar på hälsovården i vid bemärkelse. Vi omhändertar frågorna, men generalläkaren har inte det operativa ansvaret. Det har den som är chef på plats. Men vi har en dialog med varandra. Det är fruktsamt. Då har vi inte djävulens advokat men någon som tittar på det hela från andra sidan. Sedan måste det vägas samman.

Jag vill inte negligera frågan. Vi tittar på den noggrant från vår sida. Men jag brukar alltid vara ärlig. Afghanistan är Afghanistan. Det går inte att säga att det ska finnas helikoptrar dygnet runt. Vädret kan vara sådant. Det finns begränsningar för tyskarna, och det finns även begränsningar för norrmännen och det kan finnas begränsningar för svenskarna. Det är därför chefen på plats måste avgöra hur man bör genomföra vissa operationer om man uppfattar att det är ett dåligt underrättelseläge eller en riskbild.

Bengt Kristiansson, Svenska Afghanistankommittén: Frågan till mig gällde hur vi ser på problemet OEF och ISAF och hur de kan skiljas åt både i eget och i afghanskt perspektiv. Från början var det alldeles klart. Det här var två distinkt olika *missions*. De var lätta att hålla åtskilda. De var lätta att veta var

de fanns geografiskt. ISAF fanns från början bara i Kabul, och USA skötte krigföringen via OEF på alla platser utanför Kabul.

Så småningom har både de organisatoriska sambanden och de operativa insatserna blivit alltmer svåra att hålla isär. Det gäller både oss utomstående betraktare och allra mest för afghanerna. I stora delar av Afghanistan, i södra, västra och östra delarna, uppträder ISAF och OEF i gemensamma operationer. Det är ibland lite oklart vem som har gjort vad och vem som ansvarar för dem.

ISAF har i vissa provinser kommit att få en mer aggressiv, offensiv, krigförande uppgift än vad ISAF hade ursprungligen. Tittar man på britterna och kanadensarna i söder är det tydligt. Man har också velat från amerikanskt håll fusionera de båda organisationernas ledningar betydligt mer än vad såväl Nato som ISAF har tillåtit, men man har ändå kunnat utnämna en amerikansk general som tidigare var OEF-general. Man har sedan utnämnt en general som man har hämtat från Irakkriget till chef för ISAF. Det här är förstas ett problem för många av oss när vi vill veta vem som ansvarar för vad. Det är inte så att vi sammanblandar dessa av något slags inkompetens utan det är faktiskt drivet långt i samarbete och delvis i rent organisatorisk samverkan.

Ett av de riktigt springande problemen i Afghanistan är att afghanerna inte längre vet vem som är där för att skapa fred och vem som skapar en avsevärd osäkerhet i deras vardagsliv med bomber, attacker och räder och framtvingar nya flyktingströmmar i flera av provinserna. Där ligger vår huvudsakliga kritik och vår uppmaning till uttalad försiktighet med tillhörigheten och det politiska behovet av att göra klart vem den svenska insatsen är tillhörig och var gränsen går.

Karin Enström (m): Herr ordförande! Jag vill tacka för mycket givande föredragningar. Detta är frågor som berör allt från global storpolitik till enskilda detaljfrågor, som är nog så viktiga. Jag har två frågor som rör lite olika områden.

I propositionen föreslås en utökning också när det gäller OMLT-grupperna, alltså mentorerna till ANA. Jag tror absolut att det är viktigt att den afghanska nationella armén blir bättre. Det är det som är lösningen så att vi till slut ska kunna ta oss därifrån. Hur utvärderas resultaten? Det finns ett antal utvärderingar, och nu föreslås att vi ska ha flera. Jag tror att det är bra. Vi får ofta bilden av att armén går bra men polisen sämre. Går det att säga något mer i detalj? Nu är förslaget att gå ned även på lägre nivå, inte bara på bataljonsnivå. Jag vill gärna ha en kommentar till det.

Vad är det som gör att polisen är så mycket svårare? Det är klart att de finns lokalt och agerar mycket mer lokalt och är därför säkert svårare att styra över. Joakim föredrog i detalj vad det är som pågår. Med tanke på den fortfarande rätt bristfälliga koordineringen av insatserna, har du någon prognos för detta? Kan de få ordning på detta på någorlunda kort sikt?

Allan Widman (fp): Herr ordförande! Det har varit en lärorik förmiddag. Jag har två frågor. Den ena skulle jag vilja rikta till generallöjtnant Anders Lindström. Den gäller helikoptrarna. Jag noterade att generallöjtnanten för egen

del ansåg att en helikopter, oavsett om det är en Medevachelikopter eller inte, skulle göra situationen mycket bättre. Jag har ingen annan synpunkt. Men eftersom det är problem att under den period som ligger framför oss i propositionen tillföra den särskilda sort av helikopter som ni kanske hade önskat är min fråga: Finns det från Försvarsmaktens sida några alternativa lösningar? Vi tycks vara överens om att det viktigaste av allt är att få helikoptern dit. Tänker myndigheten i termer av att rekvirera helikoptrar på annat håll? Jag vet att till exempel Kanada hyr civila helikoptrar som man bland annat använder för medicinsk evakuering i Kandahar som ju är ett mycket besvärligt område.

Jag har också en fråga till Joakim Johansson som jag själv träffade i Afghanistan för lite drygt ett år sedan. Historien visar att det är svårt att rekrytera rådgivare från andra myndigheter – från polis, från Sida – till tjänsterna i Afghanistan. Med din erfarenhet, skulle du vilja utveckla skälen till varför du tror att det har blivit på detta sätt?

Joakim Johansson, Rikskriminalpolisen: När det gäller varför polisen är svårare finns det rätt så många faktorer som styr det. Den första är att vi började bygga upp den senare än vad vi började med armén. Det är också så att man satsar väldigt mycket när man bygger upp armén initialt på egentligen alla nivåer, från soldater ända upp till generaler. Så gör vi inte när vi startar polismissionerna. Vi har börjat med generalerna och sedan har det inte kommit så långt.

Det internationella samfundet har varit splittrat, vilket är synd, men de facto har det varit det. Man har inte haft någon gemensam strategi eller något gemensamt mål. Därmed har man inte kunnat välja väg för hur man skulle komma dit. Det är ett av skälen. Rekryteringen är ett annat. Man har kanske rekryterat bättre individer på de lägre nivåerna till armén än vad man gjort till polisen. Det har varit högre status att vara soldat än att vara polis. Ska man bygga upp ett rättsväsen krävs det dessutom en rätt så teoretisk utbildning. Där är analfabetismen ett stort hinder.

Vad gäller Allans fråga är det en ovanlig situation att som icke försvarsmaktsanställd jobba så nära Försvarsmakten. Det är nog det första kriteriet. Det andra kriteriet från min horisont är att levnadsförhållandena är rätt så svåra. Det krävs ett långt engagemang om man ska lyckas. Det tar ungefär ett halvår innan man har kommit någonstans i sina relationer och i sina möjligheter att påverka andra för att jobba åt det håll vi vill. Få är beredda att ställa upp på det med nuvarande regler. Sannolikt skulle det bli lättare om man justerade hemresor och annat. Jag tror inte att lönerna är något större problem. Möjligheten att jobba från Sverige en stund för att sedan vara i Afghanistan en stund hade antagligen lättat upp det.

Ledningsförhållandena på plats är något som antagligen också har varit ett problem. När man kommer som civil får man var sjätte månad förhandla om alla relationer du har på plats med det nya förbandet eftersom bytena sker så pass ofta. Många små saker gör sannolikt att det är svårt.

Anders Lindström, Försvarsmakten: Vad gäller OMLT sker regelrätta utvärderingar av systemet. Sverige är delaktigt i de utvärderingarna. En del i strategin för att en gång kunna lämna Afghanistan är att bygga upp de militära och polisiära säkerhetsstyrkorna och det juridiska systemet. När det gäller de militära styrkorna har man sagt att man ska utöka antalet afghanska förband. På det sättet ska man utöka från en till två brigader i det norra området.

En annan utvärdering visar att Kandak ger betydlig effekt i sättet att upprätthålla säkerheten i de områden där de finns. De har även gott renommé om man jämför med de polisiära styrkorna. De kanske rekryteras på ett annat sätt, utbildas på ett annat sätt och uppträder på ett annat sätt. Därför är slutsatsen bland alla chefer som varit på plats och även här hemma att detta är en väsentlig del även för oss, som har så stort ansvar i fyra provinser, att också ta detta ansvar. Det ger oss bättre säkerhet i de operationer som vi gör tillsammans med polisiära och militära styrkor. Det är de som har den juridiska rätten. Vi stöder dem med våra resurser för att koordinera. För att svara på frågan är vi alltså med i denna utvärdering och ser den effekten.

Jag håller med när det gäller polisen. Det är lätt att säga att man ska göra OMLT av polis. Jag tyckte dock att det beskrevs ganska bra hur många aktörer det är. Ur ett svenskt perspektiv tror jag att det skulle vara bra om vi hade polisrådgivare. Då skulle vi kunna hjälpa till och få en mer effektiv polis i alla fall där vi verkar. Det kan vara av nationellt intresse och hjälpa till i den stora helheten.

Det är självklart att vi kommer att överväga andra alternativ när det gäller helikoptrar. Vi har redan börjat se på vilket sätt vi ska göra det för att titta på alternativa lösningar. Jag vill samtidigt säga att det inte är någon kris eller katastrof. Vi har ett gott stöd av tyska helikoptrar som finns där. Man ska inte tro att det inte finns något alls. Det finns både tyska och norska helikoptrar. Man får inte tro att tillförseln av en svensk helikopter gör skillnad från inget till allt, utan det är en viktig del. Det handlar framför allt om att vi ska dela ansvaret med andra länder så att vi på samma sätt tillför den resursen. Därför är det viktigt att vi visar allvaret i detta också. Vi utsätter dock inte våra soldater för någon ökad risk i och med förseningen eftersom det finns andra resurser där. Men det skulle ge oss ökad effekt. Vi samarbetar med norrmännen. De har också en ändlighet på sin del och skulle se mycket positivt på att vi skulle deployera. Svaret på frågan är att vi kommer att titta på alternativa lösningar.

Staffan Danielsson (c): Jag vill tacka för mycket intressanta inlägg i en viktig och svår fråga. Det är en tragisk konflikt i Afghanistan och området däromkring. Det är bra att FN och ISAF är där. Det är bra att svenska soldater deltar och gör mycket stora uppgifter i fredens tjänst. Det är viktigt att vi diskuterar hur vi i Sverige kan bidra på bästa sätt i denna konflikt.

Svante Cornell hade ett mycket intressant inlägg om balansen mellan militära och civila resurser, vilket även Bengt Kristiansson inne på. Jag tror att vi är överens om att vi vill ha så mycket civila insatser som möjligt. Det var även Anders Lindström inne på. Balansen är viktig. Samtidigt måste vi i

nuläget få säkerhet. Bengt Kristiansson och Svante Cornell talade båda om den nya administrationen i USA och vad det kan innebära. Det är nog avgörande för hur detta ska kunna utvecklas. Bengt Kristiansson talade om det försämrade säkerhetsläget och om ISAF:s och USA:s ansvar i detta. Det finns säkert misstag begångna i detta. Det är inte lätt att bekämpa en fiende som strider på det sätt som sker.

Bengt talade lite om talibanernas ansvar för säkerhetsläget. Den legitima regimen är ju regeringen Karzai. Talibanrörelsen vill störta den och införa sharia. Man vill inte låta kvinnor studera. Man bedriver en urskillningslös och fruktansvärd terror med hemska självmordsdåd och andra dåd med stridsmetoder som är avskräckande. Man mördar biståndsarbetare och bränner skolor. Detta måste fördömas och förhindras. Det är vi säkert överens om. ISAF är i Afghanistan på FN:s mandat för att stötta och bygga upp den afghanska armén. Att ge mer bistånd är vi överens om. Riskerar dock inte en minskning eller en utebliven förstärkning av de fredsfrämjande insatserna i svenska PRT att öka talibanernas inflytande och belöna deras stridsmetoder? Den avvägningen måste vi också göra.

Min fråga till Bengt Kristiansson, gärna med kommentarer från övriga som vill, är: I det läge som är, talar du om hela Afghanistan när du förespråkar mer civila insatser och mindre militära eller talar du även om svenska PRT? Min bedömning är att det finns ett behov av att göra en selektiv förstärkning med till exempel helikoptrar och sjukvård i det svenska PRT:et. Sverige lägger i dag kanske hälften av sina insatser i civila insatser. Jag tycker att det ska öka, men vi måste ta ett ansvar för den uppgift vi faktiskt har, även militärt, att främja freden i vårt PRT. Behöver inte också detta göras?

Gunilla Wahlén (v): Ni har samfällt gett en bild av hur det ser ut i Afghanistan så att vi förstår. Ni säger allihop att FN:s roll är svag. Ni ger också bilden av att samarbetet är dåligt på olika nivåer. Vi har militären i ett litet område och polisen som kommer via EU på andra områden. Vi har också fått en fin beskrivning av hur Afghanistankommittén arbetar på ett ännu större område. Allas uppgift är att skydda samma land, få samma land att bli ett stabilt land och framför allt att skydda civilbefolkningen.

Hur ser samarbetet ut i Sverige för att lösa uppgiften tillsammans i Afghanistan? Finns det någon gemensam långsiktig planering mellan olika myndigheter i Sverige? Ni delar ju uppfattningen hur bilden ser ut. Hur ser det ut med samplanering och påtryckning gentemot FN och EU? Finns det någon strategi för att långsiktigt öka arbetet? Eller arbetar vi i Sverige fortfarande i våra stuprör för att sedan träffas i Afghanistan och försöka lösa uppgiften via samarbete?

Bengt Kristiansson, Svenska Afghanistankommittén: Utgångspunkten för Staffan Danielssons fråga måste vara följande. Det har nu gått mer än sju år sedan västvärlden interfererade i Afghanistan för att få bort talibanerna. Det såg möjligen lite lovande ut initialt, under en tvåårsperiod, men därefter har det gått konstant utför. Säkerheten har blivit sämre och sämre, både för militären och – inte minst – för civilbefolkningen. Trots det har det aldrig funnits så

mycket soldater som det finns i dag i Afghanistan. Det görs fler stridshandlingar vad gäller bomber, vare sig man räknar i antal bombardemang eller fällda bomber, än vad det mestadels har gjorts i Irak. Det är alltså en mycket kännbar effekt av krigföring som den afghanska befolkningen är ut och år in är utsatt för. Det är i det perspektivet man måste se hur den afghanska befolkningen ser på den utländska militära närvaron och där förstå varför det har gått åt detta håll.

Det finns alldeles riktigt en legitim regering. Den är folkvald. Den hade hög trovärdighet till att börja med. Den hade något att säga till om. Men den utländska militären, framför allt OEF, har upprepade gånger fullständigt nonchalerat vad regeringen Karzai har bett om, vädjat om, tagit upp i internationella forum och i samarbetet på ambassaderna i Kabul: Bomba inte våra byar om det inte sker i någon typ av samarbete oss emellan! Gör inga byräder! Förnedra inte vår befolkning! Vi kan inte bibehålla någon legitimitet med den typen av militära insatser.

Därför har det hänt allteftersom åren gått att man ser negativt på den militära närvaron som har varit ovanligt kännbar för befolkningen och för all del också på en del av den västerländska närvaron över huvud taget. Då har talibanerna hittat utomordentligt bra nischer att driva propaganda i, nämligen just den bristande legitimiteten hos den folkvalda presidenten och regeringen och regeringens allierades dåliga uppförande som skapar osäkerhet för befolkningen. Det är befolkningsperspektivet på detta. Det har fått en väldig spridning. Det är medlidande, sympati och kränkning av den nationella suveräniteten. Det är alla möjliga slags känslor som är mycket märkbara.

Medan jag fullständigt fritt kunde åka runt i Afghanistan i alla provinser bara för några år sedan och mestadels höra stöd för det som pågick är det i dag nästan omöjligt att utanför regeringskretsen hitta någon som entydigt säger så. Jag har fördelen att kunna ett av språken, jag rör mig på egen hand och jag har gamla nätverk som jag kontaktar. Jag har alltså helt andra källor än vad man behöver skaffa sig på officiellt håll. Det tog ändå två månader innan jag hittade en enda person som sade att han gillade detta och gav det sitt stöd. Det gällde inte specifikt någon enskild nations militär.

De regionala skillnaderna är jättestora. Jag har försökt fånga in lite mer än bara det som sker i Kandahar, norr eller nordost. Detta är summan av besök i 17 provinser och 20 års bekantskap med Afghanistan som jag har delat med mig av. I det läget blir det inte logiskt att tänka sig att säkerheten blir bättre om det bara blir fler soldater. Det går bara med mer civilt bistånd och mer stöd till Afghanistans civilsamhälle, statsapparat och så vidare. Med talibanerna som fiende måste man utan tvekan också ha militära muskler, men det går inte att öka den militära närvaron utan att fundamentalt ändra den strategi som vi i sju år har sett inte fungerar.

Svante Cornell, Institute for Security & Development Policy: Vi befinner oss just nu vid en tidpunkt där vi med all säkerhet kommer att se en förändring av strategin. En ny administration är på väg in i Washington som i allmänhet och inte bara när det gäller Afghanistan har en annan syn på till exempel använd-

ning av diplomati och icke-militära metoder jämfört med den tidigare. Det finns därför anledning att vara hoppfull om att strategin i Afghanistan på det stora hela kommer att förändras.

Samtidigt är det viktigt i en situation där det finns problem med både den afghanska befolkningens lojalitet med regeringen och synen på utländsk trupp att ISAF-styrkorna kan interagera med befolkning och lokala myndigheter. Om beskrivningen som vi har hört från våra militära kolleger stämmer, nämligen att man ska hantera 40 kommuner med den trupp man har, är möjligheten att interagera med befolkningen mycket begränsad. Just i en situation där det finns misstänksamhet eller fientlighet från befolkningen mot utländska styrkor rent allmänt är det naturligtvis viktigt att kunna öka nivån av interaktion mellan de svenska styrkorna i dessa provinser och befolkningens representanter. Det är alltså inte alls nödvändigtvis så att en ökning av den militära närvaron betyder att man får större problem med befolkningen. Det kan faktiskt vara tvärtom.

Anders Lindström, Försvarsmakten: Vad gäller stuprören arbetar jag på en myndighet och kan inte recensera hur regeringen jobbar. Sedan Oljelunds rapport har dock Försvarsdepartementet och Utrikesdepartementet startat en koordinering. En sådan har de självklart alltid, men nu är även Försvarsmakten och Sida med – och hoppas vi även Rikspolisstyrelsen. Det ska vara en *coordination board* för att kunna koordinera insatser och kunna förstå varandra och därigenom komma fram till bättre och klokare beslut. Det känns positivt och som en framgång. Då jobbar vi inte i stuprör längre utan har lämnat Axel Oxenstierna.

Den långsiktiga delen är en sak för er. Det är i riksdagen och regeringen som man jobbar med EU. Självklart är det ett grannlaga arbete som också berör Afghanistan. Sverige jobbar också med FN, både civilt och militärt. Vi jobbar också militärt i Nato, och vi finns politiskt. Som tjänsteman tycker jag att det är viktigt att man har en svensk nationell policy som integreras i den internationella där man självklart från politisk sida har att framföra den ordning man vill ha. Att vi har en nationell svensk policy tycker jag är bra. Det är inte civilt eller militärt. Det är inte det ena som är lösningen utan allt tillsammans. Det gäller dock att hitta rätt balans, och det är riksdagens ansvar.

Jörgen Holmlund, Rikskriminalpolisen: Jag är chef för polisens utlandsstyrka. Jag vill göra ett påhäng på det som Allan sade om rekrytering och det som Gunilla sade beträffande myndighetssamverkan. Vi ser inga problem med att kunna rekrytera poliser till insatsen i Afghanistan. Det som däremot är synnerligen angeläget är att ta hänsyn till farlighet i uppdraget och förändringen av mandatet. Vi ser att EU kommer att vilja driva på att jobba mer offensivt mot framför allt terrorister i området. Det har inte varit ofarligt tidigare, och det kommer inte att bli mindre farligt i fortsättningen. Det ställer krav på vilka poliser vi skickar dit, hur vi utbildar och utrustar dem och hur vi följer upp hur de fungerar i området. Det sista vi vill se är att någon kommer hem i en form som vi inte vill se dem i. Det ställer extremt höga krav på att vi förändrar synen på hur vi förbereder personerna, både vad gäller rekrytering och

genomförande. Vi ser dock i dag inga problem med att kunna rekrytera folk till de uppdrag som vi får att hantera i Afghanistan. Vi får dock mer jobb att göra.

Vad gäller myndighetssamverkan får vi ytterst våra pengar från UD: Var vänlig leverera poliser till 18 missioner! Vi vill gärna kunna koordinera det med andra insatser, till exempel bistånd, där koordinationsdelen visar betydande tecken på utvecklingspotential. De samlade insatserna när man går in i ett område är präglade av långsiktighet. De är präglade av att vi som poliser inte kan göra allt själva. Det behövs kriminalvårdare för att ta hand om dem vi arresterar. Det behövs åklagare för att åtala folk, och det behövs domare. Delar av säkerhetsproblematiken kan vi lösa med våra kompetenser, men militära kompetenser behövs i allra högsta grad för att lösa andra säkerhetsdelar som logistik, boende och sjukvård. Där har vi oerhört bra samarbete med Försvarsmakten, inte minst i Kosovo och Afghanistan. Det är exempel på hur svenska insatser kan koordineras, samlas till större områden och ge mervinster som är svåra att sätta på pränt. Mycket av det sker för vår del vad gäller utbildningssamverkan tillsammans med Försvarsmakten – det sker dagliga samarbeten. Det kan förbättras även i övrigt. Bortsett från att myndighetspersoner tar tvärsledes kontakter bör också den delen föras tillbaka till respektive sakutskott och sakdepartement så att bilden tydliggörs uppifrån att man vill att vi ska tänka och uppträda på ett visst sätt. Då gör vi det. Det sker mycket bra där. Det generalen sade om en *coordination board* tar vi gärna hand om.

Slutligen vill jag peka på att remisstiden för ett direktiv under Justitiedepartementets hägn går ut i dag. Krister Thelin, före statssekreteraren på Justitiedepartementet, har som utredare haft i uppdrag att titta på de rättsvårdande myndigheternas insatser i fredsbevarande missioner – polis, åklagare, domstol, kriminalvård. Han har tittat på hur vi koordinerar våra insatser vad gäller utbildning, utrustning och samverkan. Han har även tittat på styrningen, vilket inte är vår del, men som handlar om hur man bör prägla ett uppträdande och var bör man vara. Jag välkomnar det. Även om det är ett sakdepartement är det ett intelligent tänkande som kan leda till samverkan med andra myndigheter. Det sker mycket bra samarbete, men uppdraget måste ges uppifrån. Vi har inte pengar att åka till Afghanistan för att vi tycker att det är bra att försvaret är där – eller att Försvarsmakten är i Tchad och då borde det vara intelligent att följa upp det med en poliskomponent eller en rättsstatskomponent i övrigt. Men vi har inga pengar att agera så. Den styrningen måste komma uppifrån.

Michael Hagberg (s): Tack hitintills. Det är bra att försvarsutskottet har kallat in till den här hearingen. Det är väldigt bra information vi fått, och jag tror att det är väldigt bra att olika organisationer får träffas och diskutera. Det verkar som att man pratar om att någonting ska ske uppifrån. Och det ska ske uppifrån, vi ska fatta beslut här i riksdagen om nästa års verksamhet i Afghanistan.

Jag har två frågor som går ganska brett och vitt i sär. Den ena handlar om demokratiutvecklingen och det val som kommer att ske under den här insatsperioden. Jag ser att det finns två tjänstemän från Utrikesdepartementet här,

och där finns det skickliga personer som vet hur demokratiutvecklingen går i Afghanistan. Jag skulle vilja ha en liten belysning av UD:s syn på säkerhetsläget i förhållande till det val som kommer att ske i Afghanistan under insatsperioden.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Torbjörn Larsson. Vi var i Boden och fick se bilder på fält i Afghanistan från vår personal. Där blomstrade knark. Vår personal hade inte till uppgift att ingripa eller på något sätt motverka knarkhandeln, som vi vet finansierar mycket av talibanernas olagliga inhumana verksamhet i området. Nu har man sett att det finns länder, till exempel Holland, läste jag i en av Stockholms morgontidningar, som kommer att inrikta mycket av sin kraft mot just knarket, odlingarna och knarkhandeln.

Jag skulle vilja höra vad din bedömning är av säkerhetsläget, om det har förändrats i det landet, ifall vi nu inriktar mer kraft mot knarkhandeln.

Torbjörn Larsson, Försvarsmakten: Jag börjar med knarkfrågan. Jag tillhörde ISAF, och ISAF hade inte som förstahandsuppgift att bedriva kampen mot narkotika. Det hade andra organisationer, inte minst afghanska myndigheter. Däremot har vi till uppgift att stödja det arbetet.

Våra fyra provinser, om man nu kan uttrycka sig på det sättet, är förklarade *poppy free*, de är på något sätt certifierade, eller är i alla fall på väldigt låg nivå när det gäller knark. Så fort man får och vänder på sten i Afghanistan hittar man saker som alla inte gillar. Det är därför vi blir beskjutna med mera. När vi ger oss in i saker får vi motreaktioner, och det gäller inte bara knark.

Det är inget problem för Sverige i våra fyra provinser i dag. Men de som håller på med det här får problem, definitivt. Det är inte så att vi inte kan ge oss in i problemet och låta andra lösa dem, men vi löser inte de uppgifterna i dag. Vi stöder däremot på olika sätt. Ser vi knarkfält rapporterar vi det.

Thord Modin, Rikskriminalpolisen: Det har pågått narkotikaproduktion i Afghanistan under många år, och vi vet som sades här tidigare att det står för ungefär 90 procent av produktionen. Det produceras mellan 700 och 1 000 ton heroin i Afghanistan i dag.

Om man ger sig på opiumodlingarna kommer klanhövdingar och andra kriminella organisationer direkt att reagera, och de är inte obehäpnade. Säkerhetsläget är sådant i dag att jag absolut inte skulle rekommendera det.

Ordföranden: Michael skickade tillbaka frågan om stuprörstänkande. Så uppfattade jag det. Det är inte i riksdagsbeslut som man avgör hur ni ska samarbeta.

Torbjörn Larsson, Försvarsmakten: Stuprör – jag tycker att problemet är lite större än bara ett nationellt problem. Vi löser uppgifter tillsammans med andra länder, rent konkret. Jag var chef där och hade 100 finnar som skulle lösa uppgiften. Jag upplevde att vi inte hade pratat ihop oss mellan huvudstäderna hur vi hade tänkt oss att lösa uppgiften. Alla körde sitt race, lite slarvigt uttryckt. Då hamnade det på oss där nere att säga vems biståndspolitik som är bäst och så. Jag skulle vilja att man hanterade de frågorna.

Mathias Otterstedt, UD: Jag är kansliråd på UD:s Asienenhet med ansvaret för Afghanistan.

Frågan gällde demokrati i allmänhet och val i synnerhet.

När det gäller demokrati är alla överens att det har skett väldigt stora framsteg. Det är många som har påpekat det. Det har hållits president- och parlamentsval, det har antagits en konstitution, och naturligtvis har det gjorts stora framsteg vad avser de mänskliga rättigheterna, som ju är nära knutna till demokrati. Det är afghanerna i allmänhet väldigt nöjda med. Det är någonting som är lite respons till vad Bengt har pratat om. Det är någonting som vi verkligen får tillgodoräkna oss.

Samtidigt gäller det ofta i varje situation när vi talar om internationell kris- hantering ett land utan institutioner att bygga på. Regeringen är både det starkaste kort som man har att jobba med och det svagaste. Det ligger i sakens natur att institutionerna är otroligt undermåliga, att det finns en vapenkultur, en kultur av maktspelare och så vidare som är enorma utmaningar.

På inget sätt är vi nöjda med den nivå på demokrati och mänskliga rättigheter som har uppnåtts i dag eller när det gäller gott samhällsstyre. Det finns oerhört mycket att göra, och det är en central del i den svenska regeringens och EU:s politik att lyfta fram de politiska aspekterna. Vi har talat om de tre benen på pallen. Det är militär säkerhet, utveckling och politik, som är det kanske mest eftersatta benet. Det är också den bild som Anders Lindström gav, det kortaste benet. Mycket återstår.

Vad gäller valet råder det en väldigt stor osäkerhet. Bara under den här veckan har det diskuterats i det afghanska parlamentet huruvida presidentvalet ska hållas i september, som är den tidigare överenskommelsen, eller möjligtvis i maj, som underhustalmannen och en del av norra alliansen vill, eller om det ska vara i augusti. Vi vet inte. Där har vi en annan aspekt som gör att det är svårt att jobba med den afghanska regeringen.

Med detta sagt kommer det här att bli det första val som genomförs av afghanerna. Åren 2004 och 2005 var det FN som på Afghanistans uppdrag ordnade valen åt dem. Den här gången är det de själva. Det är en del av deras suveränitet, det är kärnan i att vara ett land.

Säkerheten kommer att bli en stor utmaning. Hur stor, det är en tiotusen-kronorsfråga. Valen är populära i Afghanistan. Afghanerna tycker att det är en bra idé att gå till val. De är inte annorlunda än vi. Talibanerna, Khan- nätverket och andra grupper är inte heller dummare än att de förstår att de gör sig impopulära om de stör den här processen. Däremellan gäller det att hitta en balans, hur mycket kommer man verkligen att satsa på att omöjliggöra det?

Annars pågår redan väljarregistrering i norra Afghanistan och i delar av centrum, och det har gått ganska bra hittills. Det är lite grann av kanariefågeln i kolgruvan, en indikation på hur det kommer att gå. Samtidigt har man inte registrerat i de svåraste provinserna. FN och den afghanska regeringen gör uppskattningen att kanske 75–80 eller 100 av ungefär 400 kommuner eller häradar i Afghanistan är riktigt problematiska.

Jag vet inte om generalen vill komma in här. Jag vet att i början av januari kommer det att ske en styrkegenereringsprocess då man tittar på vilka extra internationella insatser som behövs för att ge afghanerna verktygen för att hantera säkerheten i den här processen.

Anders Lindström, Försvarsmakten: För att stödja valet började ISAF en planering tillsammans med polis, afghanska säkerhetsstyrkor och alla ISAF:s förband, hur man egentligen ska kunna bevaka alla *poll stations*. Det äger rum en konferens i januari. Det kommer att ställas krav på alla truppbidragande länder att stödja med olika resurser för att kunna hålla säkerheten. Valet är extremt viktigt för att upprätthålla legitimiteten i verksamheten.

ISAF har formellt ingen inblandning i narkotikabekämpningen. Det är taget som princip. Däremot stöder man med underrättelser. Men syftet är att afghanska resurser ska kunna göra detta, eller bilateralt med enskilda länder. Det diskuteras hela tiden. Sedan kan olika länder ha olika diskussioner, men det är en slutsats. Det var i Tyskland för några veckor sedan samma diskussion. Det finns en politisk diskussion om på vilket sätt man ska vidta åtgärder. I dag betalar man för att kunna få det fritt.

Ordföranden: Jag vill tacka alla som har kommit hit och bidragit i den här diskussionen. Klockan 11.00 i dag kommer vi att ha ett första utskottssammanträde i denna viktiga fråga, utökning av Afghanistanstyrkan.

Avslutning

Rolf Gunnarsson (m): Denna öppna utfrågning har gett klara besked: Frågan om Afghanistan är inte en enkel fråga, om det nu var någon som trodde det när man kom hit.

Det finns många frågor. Hur stor trupp ska vi ha där? Vilken inriktning ska vi ha på våra totala insatser? Är vår PRT för stor för att vi ska nå resultat med vårt arbete? Frågan gäller samordningen av militära och civila insatser. Hur agerar vi för att våra soldater ska verka i en så säker miljö som möjligt? Är förberedelserna och samordningen de allra bästa? Jag tänker med anledning av det Torbjörn Larssons sade att var och en kört sitt race, att det kanske finns någonting att jobba på.

Frågorna är alltså många, och svaren kanske inte lika många eller givna på de här svåra frågorna. Vi vet vad vi har gjort och vilken inriktning dessa insatser har haft, men vi vet väldigt lite om framtiden. Vi vet att det ingalunda är riskfritt att vara där nere, som vi hört flera gånger under dagens utfrågning.

Vår insats i Afghanistan är, som många har sagt, en långsiktig insats. Det är svårt att se konkreta resultat snabbt. Men visst kan man ta till sig sådana rapporter som att fler flickor går i skolan, barn går i skolan, positivt är också minskad spädbarnsdödlighet och ljusning på utbildningssidan. Men det finns en rad mörka sidor, som vi hört i dag från bland andra Bengt Kristiansson.

Dagens öppna utfrågning har gett oss som sitter inför att utforma förslaget i riksdagen värdefull information. Det är viktigt att vi politiker som ska fatta

besluten har all den information vi kan få innan vi sätter oss ned för att forma det slutliga förslag som ska till kammaren för beslut.

Här i riksdagen har vi alltid strävat efter så breda politiska uppgörelser som möjligt när det gäller att sända trupper utomlands. Det är av oerhörd vikt att vi som sitter i beslutande ställning noga följer och lyssnar på er som är specialister på området, att vi tar till oss olika argument, uppmaningar, påpekanden och tar till oss av de farhågor som kan finnas i en orolig värld där vi svenskar verkar.

Vi politiker ska ge anslag, riktlinjer och ramar till olika insatser. Sedan är det ni inom försvaret och polisen och andra som ska genomföra insatserna. Det är där som sakkunskapen finns, det är där som bedömningen av säkerheten och annat ska göras.

Det förslag som nu föreligger innehåller också, apropå behovet av civila insatser, att biståndet ökar från 300 miljoner kronor till 500 miljoner till Afghanistan. Jag tror att alla är inne på linjen att de civila insatserna måste öka. Som vi hörde i dag, som Bengt Kristiansson sade, är de militära insatserna i pengar räknat 14 gånger större än de civila. Det ger naturligtvis funderingar och frågor inför vårt fortsatta arbete.

Som ordföranden sade ska vi om några minuter träffas i det sammansatta utskottet, alltså försvars- och utrikesutskotten, och bereda den här frågan för att redan nästa torsdag slutjustera och ha ett beslut före jul. Frågan om Kosovo ligger i samma paket. Även denna gång hoppas vi att vi ska få en så bred majoritet som möjligt. Det är viktiga frågor när vi sänder ut kvinnor och män på farliga uppdrag runtom i världen. Tack till er alla!

Ordföranden: Jag vill än en gång tacka alla för denna mycket intressanta förmiddag.

2004/05:RFR1	TRAFIKUTSKOTTET Transportforskning i en föränderlig värld
2004/05:RFR2	NÄRINGSUTSKOTTET Statens insatser för att stödja forskning och utveckling i små företag Rapport till riksdagens näringsutskott
2004/05:RFR3	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Nationella minoriteter och minoritetsspråk
2004/05:RFR4	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets offentliga seminarium om skattekonkurrensen den 15 mars 2005

2005/06:RFR1	JUSTITIEUTSKOTTET Brottsskadeersättning och skadestånd på grund av brott. Undersökning av skillnader mellan beslutad brottsskadeersättning och av domstol sakprövat skadestånd
2005/06:RFR2	JUSTITIEUTSKOTTET Särskild företrädare för barn Uppföljning om tillämpningen av lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn
2005/06:RFR3	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion – en uppföljning
2005/06:RFR4	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Regeringsmakt och kontrollmakt. Offentligt seminarium tisdagen den 15 november 2005 anordnat av konstitutionsutskottet
2005/06:RFR5	KULTURUTSKOTTET Statsbidrag till teater och dans En uppföljning av pris- och löneomräkningens konsekvenser
2005/06:RFR6	UTRIKESUTSKOTTET Utrikesutskottets uppföljning av det multilaterala utvecklingssamarbetet
2005/06:RFR7	TRAFIKUTSKOTTET Sjöfartsskydd En uppföljning av genomförandet av systemet för skydd mot grova våldsbrott gentemot sjöfarten
2005/06:RFR8	UTRIKESUTSKOTTET Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde
2005/06:RFR9	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om elmarknaden den 18 maj 2006

2006/07:RFR1	FINANSUTSKOTTET En utvärdering av den svenska penningpolitiken 1995–2005
2006/07:RFR2	UTRIKESUTSKOTTET OCH MILJÖ- OCH JORDBRUKS- UTSKOTTET Offentlig utfrågning den 12 december 2006 om en gasledning i Östersjön – fakta om projektet – internationell rätt – tillvägagångs- sätt vid tillståndsprövning
2006/07:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets uppföljning av flyttning av fordon
2006/07:RFR4	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning om trafiklösningar för Stock- holmsregionen
2006/07:RFR5	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om förutsättningarna för att bedriva småskalig livsmedelsproduktion
2006/07:RFR6	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning på temat Var går gränsen för den konstnärliga friheten?
2006/07:RFR7	UTRIKESUTSKOTTET Sveriges deltagande i EU:s biståndspolitik
2006/07:RFR8	SKATTEUTSKOTTET Uppföljning av kvittningsregeln för nystartade företag
2006/07:RFR9	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning på temat hiv/aids torsdagen den 15 februari 2007 (Omtryck, tidigare utgiven som 2006/07:URF4)
<hr/>	
2007/08:RFR1	SKATTEUTSKOTTET Inventering av skatteforskare 2007
2007/08:RFR2	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig-privat samverkan kring infrastruktur – en forskningsöver- sikt
2007/08:RFR3	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekven- ser för företag inom fiskeområdet
2007/08:RFR4	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning på temat våld mot äldre, den 19 september 2007
2007/08:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Uppföljning av hur stormen Gudrun hanterats inom transport- och kommunikationsområdet
2007/08:RFR6	FÖRSVARsutskottet Utvärdering av 2004 års försvarspolitiska beslut
2007/08:RFR7	SKATTEUTSKOTTET Öppet seminarium om attityder till skatter
2007/08:RFR8	FÖRSVARsutskottet Forskning och utveckling inom försvarsutskottets ansvarsområde

2007/08:RFR9	JUSTITIEUTSKOTTET Uppföljning av Kriminalvårdens behandlingsprogram för män som dömts för våld i nära relationer
2007/08:RFR10	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågningar hösten 2007 om trafikens infrastruktur
2007/08:RFR11	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Offentlig utfrågning den 22 november 2007 om tillstånd för digital marksänd tv
2007/08:RFR12	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om förutsättningarna för att låta transportsektorn omfattas av ett system med handel av utsläppsrätter
2007/08:RFR13	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets uppföljning av skogsbeskattningen
2007/08:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Förnybara drivmedels roll för att minska transportsektorns klimatpåverkan
2007/08:RFR15	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Äldreförsörjningsstödet i dagspressen 2002–2007
2007/08:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Anpassningen av trafikens infrastruktur när klimatet förändras
2007/08:RFR17	RIKSDAGENS UTSKOTT Riksdagens framtidsdag 2008 – konferensrapport
2007/08:RFR18	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning på temat Tillgänglighet inom hälso- och sjukvården
2007/08:RFR19	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning Statlig arbetsgivarpolitik och jämställdhet
2007/08:RFR20	NÄRINGSUTSKOTTET OCH KULTURUTSKOTTET Näringsutskottets och kulturutskottets offentliga utfrågning om upphovsrätt på Internet
2007/08:RFR21	TRAFIKUTSKOTTET OCH FÖRSVARsutskOTTET Trafikutskottets och försvarsutskottets offentliga utfrågning om IT-säkerhet
2007/08:RFR22	FÖRSVARsutskOTTET Försvarsutskottets offentliga utfrågning om kärnvapen och radiologiska hot
2007/08:RFR23	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Utvärdering av det kommunala partistödet
2007/08:RFR24	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets offentliga utfrågning om de fem nationella minoriteternas kultur
2007/08:RFR25	FÖRSVARsutskOTTET Försvarsutskottets offentliga utfrågning om utvärdering av 2004 års försvarspolitiska beslut
2007/08:RFR26	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning om godstransporter

2008/09:RFR1	KULTURUTSKOTTET Uppföljning av pensionsvillkoren inom scenkonstområdet
2008/09:RFR2	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning på temat hemlöshet den 17 september 2008
2008/09:RFR3	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet
2008/09:RFR4	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Fiskpopulationer i svenska vatten. Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter?
2008/09:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Inventering av pågående forskning inom transportområdet 2008
2008/09:RFR6	SKATTEUTSKOTTET Inventering av skatteforskare 2009